Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2026–2027

36 944 Wijziging van het Wetboek van Strafvordering, de Wet op de rechtsbijstand en enkele andere wetten in verband met het versterken van rechtsbijstand in het strafproces (Wet versterking rechtsbijstand in het strafproces)

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 28 september 2026

Inhoudsopgave

Gezamenlijke inbreng commissie 2
Inbreng van de fracties 5
Algemeen 5
1. Inleiding 6
1.1 Algemeen 6
2. Adviezen over het wetsvoorstel 6
3. Uitbreiding van consultatiebijstand in B-zaken 7
3.1 Aanleiding 7
3.2 Huidige situatie 7
3.3 Uitbreiding consultatiebijstand in B-zaken 8
3.4 Beschikbaarheid raadslieden 9
4. Kosteloze consultatie- en verhoorbijstand voor ontboden minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van een misdrijf 10
4.1 Aanleiding 10
4.2 Vaststelling van kwetsbaarheid verdachte 10
4.3 Consultatiebijstand voor minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten die worden uitgenodigd om op een plaats van verhoor te verschijnen 11
4.4 Verhoorbijstand in C-zaken 11
5. Afdoeningsbijstand bij de strafbeschikking 11
5.1 Aanleiding 11
5.2 Introductie van een wettelijk recht op afdoeningsbijstand 12
5.2.1 Kosteloos voor aangehouden verdachte 12
5.2.2 Verdachten die zich in vrijheid bevinden 12
5.3 Moment waarop de afdoeningsbijstand wordt verleend 13
5.3.1 Inpassing in ZSM-werkwijze 13
5.4 Uitzondering wanneer afdoeningsbijstand niet binnen de duur van de vrijheidsbeneming kan worden gerealiseerd 13
6. Kosteloos gesprek met een raadsman voor niet-aangehoudenverdachten 14
7. Aanpassingen in verband met de omzetting van Richtlijn2016/800 14

kst-36944-5
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

7.1 Aanwijzing raadsman voor minderjarige verdachte tijdens de berechting **14**
8. Verantwoordelijkheid voor ambtshalve aanwijzing van een raadsman na de piketfase **14**
9. Delegatiegrondslag Wet op de rechtsbijstand **15**
10. Financiële- en uitvoeringsconsequenties **15**

II. Artikelsgewijze toelichting **16**
Onderdeel D **16**
Onderdeel F **16**

Gezamenlijke inbreng commissie

1. Algemeen

De vaste commissie voor J&V heeft in het kader van het voorbereidend onderzoek van het voorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering, de Wet op de rechtsbijstand en enkele andere wetten in verband met het versterken van rechtsbijstand in het strafproces (het wetsvoorstel) de leden Abdi (PRO) en Straatman (CDA) tot wetgevingsrapporteurs benoemd. De wetgevingsrapporteurs hebben ten behoeve van het verslag een schriftelijke inbreng opgesteld met vragen van verdiepende en verduidelijkende aard aan de regering. De commissie heeft besloten de inbreng van de wetgevingsrapporteurs over te nemen en in het verslag als inbreng van de commissie op te nemen.[1]

Bij de hiernavolgende inbreng is zo veel mogelijk de volgorde van de memorie van toelichting aangehouden. Achtereenvolgens worden vragen gesteld over de aanwijzing van een raadsman voor niet-aangehouden minderjarige verdachten van een overtreding, kwetsbare meerderjarige verdachten, beschikbaarheid raadslieden en werkwijze piketdiensten.

2. Aanwijzing raadsman voor niet-aangehouden minderjarige verdachte van een overtreding

EU-recht

De leden van de commissie constateren dat het wetsvoorstel naar aanleiding van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State (de Afdeling) is aangepast voor de categorie minderjarige verdachten van overtredingen die worden uitgenodigd voor verhoor. Deze aanpassing is nodig om te voldoen aan het EU-recht (zie Richtlijn 2016/800 over de procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte zijn in een strafprocedure en de uitspraak van het Hof van Justitie van 5 september 2024, C-603/22). De aanpassing houdt een uitbreiding in van rechtsbijstand voor minderjarige verdachten van een overtreding die zich in vrijheid bevinden voor de fase van de berechting. Voortaan wordt in deze fase in alle gevallen (zowel rechtbank als de kantonrechter) ambtshalve en kosteloos een raadsman aangewezen, zoals voorgesteld in artikel 491, eerste lid, Sv. Voor de fase van het voorbereidend onderzoek heeft de regering deze uitbreiding echter niet geregeld. De regering geeft als reden hiervoor dat Richtlijn 2016/800 voor lichte strafbare feiten waarvoor geen vrijheidsstraf kan worden opgelegd en waarvoor de verdachte zich in vrijheid bevindt, alleen van toepassing is op de procedure voor de rechtbank en niet in de fase van het vooronderzoek. Uit artikel 77h, eerste

[1] De inbreng van de wetgevingsrapporteurs is in het verslag te herkennen aan de zinsnede «de leden van de commissie (zijn van mening)» in tegenstelling tot «de leden van de X- fractie (zijn van mening)».

lid, onder b, Sr. blijkt dat voor minderjarigen geldt dat ten aanzien van overtredingen alleen een geldboete of taakstraf kan worden opgelegd en geen vrijheidsbenemende sanctie. Gelet hierop is volgens de regering de richtlijn niet van toepassing op het vooronderzoek ingeval van overtredingen door minderjarigen en is het derhalve niet verplicht om voor die fase te voorzien in ambtshalve en kosteloze rechtsbijstand.

De leden van de commissie constateren dat de Afdeling in zijn advies aangeeft dat bij het opleggen van een geldboete of taakstraf aan een minderjarige vervangende jeugddetentie kan worden opgelegd. Deze leden vragen of de regering kan aangeven op grond waarvan zij meent dat vervangende jeugddetentie niet onder «vrijheidsstraf» valt zoals bedoeld in Richtlijn 2016/800. Zijn er bronnen, bijvoorbeeld bij de totstandkoming van de richtlijn, die erop wijzen dat onder «vrijheidsstraf» geen vervangende jeugddetentie valt en dat de richtlijn dus niet van toepassing is in de fase van het voorbereidend onderzoek?

Zelfredzaamheid minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van overtredingen

De leden van de commissie constateren dat in het wetsvoorstel in de consultatiefase wel de uitbreiding van automatische en kosteloze rechtsbijstand was opgenomen voor niet-aangehouden minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van een overtreding die worden uitgenodigd voor verhoor (dus in de fase van het voorbereidend onderzoek). De rechtvaardiging daarvoor werd volgens de toelichting van destijds erin gevonden dat deze categorie verdachten niet vanzelfsprekend over voldoende zelfredzaamheid beschikt om in hun rechten in het strafproces te effectueren. Naar aanleiding van de adviezen van de politie, de Raad voor de rechtspraak, en de Raad voor Rechtsbijstand is dit onderdeel echter na de consultatiefase uit het wetsvoorstel geschrapt. De toelichting wijst op het advies van de politie waarin deze aangeeft dat het bij overtredingen om lichte strafbare feiten gaat waarbij doorgaans voor gekozen wordt om de zaak buitengerechtelijk (door bijvoorbeeld Halt) af te doen. Het ligt het niet in de rede om vast te houden aan verplichte rechtsbijstand vanwege verminderde zelfredzaamheid als dit de mogelijkheid van een snelle en laagdrempelige afdoening in het belang van de minderjarige verdachte belet, aldus de toelichting. Bovendien heeft de Raad voor Rechtsbijstand ten aanzien van de vorengenoemde uitbreiding in de consultatieversie aangegeven dat de krapte op de arbeidsmarkt gevolgen zal kunnen hebben voor de uitvoerbaarheid.

De leden van de commissie vragen welke additionele uitvoeringsconsequenties de nu gekozen route heeft. Is er nog ruimte om omwille van onwenselijke uitvoeringsconsequentie de reikwijdte van het wetsvoorstel te beperken? Kan de regering aangeven hoe groot de gevolgen zijn waarop de Raad voor Rechtsbijstand doelt? In hoeverre geldt het argument van laagdrempelige en buitengerechtelijke afdoening ook voor kwetsbare meerderjarige verdachten? Kan de regering aangeven of er overig beleid wordt gevoerd om ervoor te zorgen dat de minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van overtredingen hun rechten in het strafproces zo goed mogelijk kunnen effectueren?

3. Kwetsbare meerderjarige verdachten

Het wetsvoorstel regelt dat kwetsbare meerderjarige verdachten van een misdrijf die niet zijn aangehouden, maar die worden uitgenodigd voor verhoor voortaan automatisch en kosteloos een raadsman aangewezen krijgen die rechtsbijstand verleent voorafgaand en tijdens het verhoor. Dit is een uitbreiding van het recht op rechtsbijstand ten opzichte van het

huidige recht. In het huidige recht wordt alleen voor aangehouden kwetsbare verdachten van misdrijven automatisch en kosteloos een raadsman aangewezen.

De leden van de commissie constateren dat uit het onderzoek van de Open Universiteit «De kwetsbare verdachte en het doen van afstand van een advocaat» uit 2025 blijkt dat kwetsbaarheid van een verdachte, met name een licht verstandelijke beperking (LVB), in het strafproces niet altijd (tijdig) wordt onderkend, onder meer omdat deze verdachten vaak hun beperking proberen te verbergen. Uit het onderzoek blijkt ook dat het merendeel van de verdachten wordt verhoord door de basispolitie, die vaak geen verhooropleiding of opleiding in het verhoren van kwetsbare verdachten heeft gevolgd. Herkent de regering dit beeld en deze bevindingen van het onderzoek? Zo ja, in hoeverre is de effectiviteit en de beoogde rechtsbescherming van het wetsvoorstel voor kwetsbare meerderjarige verdachten afhankelijk van het kunnen herkennen van de kwetsbaarheid door opsporingsambtenaren? Kan de regering aangeven of en welke maatregelen er worden genomen om de herkenning van kwetsbaarheid van verdachten door opsporingsambtenaren te verbeteren zodat kwetsbare verdachten de extra rechtsbescherming in het wetsvoorstel niet mislopen? In hoeverre wordt in de opleiding voor de (basis)politie voldoende aandacht besteed op het gebied van het herkennen van kwetsbare verdachten?

4. Beschikbaarheid raadslieden en werkwijze piketdiensten, gevolgen werkwijze en voorzieningen politie

De leden van de commissie constateren dat het Openbaar Ministerie (OM) in zijn advies erop wijst dat de voorgestelde uitbreiding van het recht op rechtsbijstand in het vooronderzoek bij B-zaken (misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten) en bij een voorgenomen OM-strafbeschikking tijd kost. De verwachting van het OM is dat het in meer gevallen, bijvoorbeeld in ZSM-zaken (zorgvuldig, snel en op maat), niet in staat zal zijn om bij veelvoorkomende misdrijven snel tot een strafrechtelijk afdoening te komen. Het OM acht het van belang dat de werkwijze waarop de verplichte consultatiebijstand moet plaatsvinden zodanig is ingericht dat de tijd die het de raadsman kost om contact op te nemen met de verdachte tot een minimum moet worden beperkt. Daarbij speelt de beschikbaarheid en de aanwijzing van piketraadsmannen, en de afstemming tussen de roosters voor piketadvocaten en de openingstijden van ZSM-locaties een belangrijke rol. Op dit laatste wijst ook de politie in zijn advies. Volgens de politie is het van belang dat de piketadvocatuur ook ná 20.00 uur beschikbaar is. Daarnaast vraagt de politie om bij de inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel rekening te houden met de implementatie bij alle eenheden (zoals aan te passen en te bouwen verhoorruimten, passend in te richten advocatenkamers en adequate en veilige communicatiemiddelen).

De regering vermeldt in de toelichting dat als onderdeel van de implementatie van het wetsvoorstel in samenspraak met de betrokken organisaties zal worden verkend op welke wijze de beschikbaarheid van de piketadvocatuur en de openingstijden van ZSM-locaties beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Er wordt bijvoorbeeld toegewerkt naar een werkwijze waarin raadslieden standaard in de nabijheid van een ZSM-locatie of de ophoudlocatie van de verdachte aanwezig kunnen zijn, zodat reistijden tot een minimum worden beperkt, aldus de toelichting.

De leden van de commissie hebben de volgende vragen over de gevolgen van dit wetsvoorstel voor het strafrechtketen. Kan de regering aangeven wat de gevolgen van dit wetsvoorstel zijn voor de doorlooptijden van

(ZSM-)zaken? Welke vertragingen worden er verwacht en hoe gaat de regering ervoor zorgen dat de gevolgen van dit wetsvoorstel voor de doorlooptijden worden gemitigeerd? Kan de regering aangeven wat de gevolgen van dit wetsvoorstel zijn voor de beschikbaarheid van raadslieden, hoe de regering ervoor gaat zorgen dat er voldoende raadslieden beschikbaar zijn en dat de beschikbaarheid wordt afgestemd op de tijden van de ZSM-locaties zoals het OM en de politie aangeven?

Wat is de laatste stand van zaken rondom de hiervoor genoemde verkenning met de betrokken organisaties? Zijn er concrete afspraken gemaakt over een betere werkwijze waarop de verplichte consultatiebijstand moet plaatsvinden zodat de tijd die het de raadsman kost om met de verdachte contact op te nemen tot een minimum wordt beperkt? Zo ja, welke afspraken zijn er gemaakt? Kan de regering aangeven hoe het staat met de benodigde aanpassing van werkprocessen en voorzieningen bij met name de politie en het OM? Wat is voor de politie en het OM het vroegst mogelijke moment van inwerkingtreding?

Inbreng van de fracties

Algemeen

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden onderschrijven het belang van voldoende en kwalitatief goede rechtsbijstand om de bescherming van de rechten van burgers te versterken. Wie wordt geconfronteerd met de meest ingrijpende bevoegdheden van de overheid, moet zich kunnen laten bijstaan, ongeacht de achtergrond van de verdachte.

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden stellen voorop dat in een goed functionerende rechtsstaat iedereen een eerlijk strafproces verdient. Goede rechtsbijstand is daarbij een essentiële randvoorwaarde. Deze leden zijn trots dat Nederland in alle internationale rankings tot de top behoort van landen die zeer goed presteren wat betreft de kwaliteit van ons strafproces en het waarborgen van de rechten van verdachten. Volgens het EU Justice Scoreboard 2026 besteedt Nederland in absolute bedragen op Denemarken na het meeste van alle lidstaten aan gesubsidieerde rechtsbijstand voor strafrechtzaken en is het totale bedrag dat de overheid uitgeeft per inwoner aan rechtspraak alleen in Duitsland en Luxemburg hoger. Deze statistieken geven niet direct een acute aanleiding om te veronderstellen dat gebrek aan adequate rechtsbijstand in het strafproces een urgent probleem is. Deze leden vinden het niettemin goed dat de regering een aantal keuzes heeft gemaakt met het doel de rechtsbijstand in het strafproces en de tenuitvoerleggingsfase te versterken. Op onderdelen zijn zij echter nog niet op voorhand overtuigd van nut en noodzaak van enkele wijzigingen. Zij stellen nog enkele vragen over het wetsvoorstel.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden benadrukken dat goede en toegankelijke rechtsbijstand voor verdachten in het strafproces zeer belangrijk is voor het functioneren van de rechtsstaat. Zij maken graag van de gelegenheid gebruik om vragen te stellen aan de regering. Zij hebben namelijk enige zorgen over de impact van onderhavig wetsvoorstel op de doorlooptijden in de strafrechtketen. Kan de regering daar nader op ingaan?

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden hopen dat de wijzigingen positief zullen bijdragen aan de rechtsbijstand van verdachten om zo kwetsbare

deelnemers aan het rechtsproces bij te staan. Deze leden maken van de gelegenheid gebruik enkele vragen te stellen over het wetsvoorstel.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel. Deze leden zien daarin een aantal verbeteringen van de rechtsbijstand, maar hebben daarnaast ook nog een aantal vragen en opmerkingen.

1. Inleiding

1.1 Algemeen

De leden van de CDA-fractie constateren dat de regering geen evaluatiebepaling heeft opgenomen bij onderhavig wetsvoorstel. Gezien de impactvolle wijzigingen voor de rechtspraktijk en samenwerking tussen het OM, de Rechtspraak en de advocatuur die met deze wetswijziging in werking treden, lijkt het deze leden verstandig om wel een evaluatiebepaling in de wet op te nemen. Wat is de reden dat de regering hier niet voor heeft gekozen?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de regering het van belang acht om dit wetsvoorstel vóór de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering in te voeren. Tegelijkertijd lezen deze leden dat het voor de invoering randvoorwaardelijk is dat er werkafspraken zijn gemaakt met de ketenpartners en dat de ICT bij de ketenpartners op orde is. Kan de regering ingaan op de tijdlijn die hierop van toepassing is? Hoe wordt voorkomen dat hierdoor vertraging in het proces wordt opgelopen?

2. Adviezen over het wetsvoorstel

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering het wenselijk vindt dat de wijzigingen in het wetsvoorstel nog vóór de inwerkingtreding van het nieuwe wetboek van strafvordering moeten worden doorgevoerd. Deze leden brengen in herinnering dat de regering vooralsnog vasthoudt aan de datum van 1 april 2029 voor inwerkingtreding van het nieuwe wetboek. Dat achten zij niet realistisch, maar dat is een andere discussie. De voornoemde leden wijzen erop dat zowel de politie, het OM als de Raad voor de Rechtsbijstand hebben aangegeven dat de implementatiecapaciteit onder druk staat. Een aantal wijzigingen in het wetsvoorstel brengt aanzienlijke veranderingen met zich mee. Zo moet een aantal nieuwe werkprocessen worden ingericht, consultatiebijstand zal veel vaker worden verleend, enzovoort. Over drie jaar wil de regering dat ook het hele nieuwe wetboek van strafvordering is geïmplementeerd. Hoe realistisch is dat? Kan de regering nader motiveren waarom de implementatiecapaciteit van de ketenpartners kennelijk van ondergeschikt belang is ten opzichte van de versterkte rechtsbescherming die het wetsvoorstel biedt?

De leden van de VVD-fractie vragen of Slachtofferhulp Nederland is geconsulteerd over het wetsvoorstel. In algemene zin vinden deze leden het vreemd dat een wetsvoorstel dat tot doel heeft rechtsbijstand in het strafproces te versterken, geen enkele versterking meebrengt voor slachtoffers. Zij vragen of de regering nader kan ingaan op deze keuze. Waarom worden er alleen uitbreidingen voorgesteld voor verdachten van misdrijven en niet voor slachtoffers van misdrijven? Is de regering het eens met deze leden dat in beginsel slachtoffers (en dan specifiek minderjarige en kwetsbare slachtoffers) ook aanspraak moeten kunnen maken op gesubsidieerde rechtsbijstand onder vergelijkbare condities als verdachten?

De leden van de VVD-fractie constateren dat de politie erop heeft gewezen dat 40% van de aanhoudingen plaatsvindt tussen 20:00 en 07:00 uur. Dit is precies het tijdvak waarin de piketcentrale gesloten is. Deelt de regering de zorg dat verdachten hierdoor structureel vaker de nacht moeten worden ingesloten omdat het nieuwe, dwingende recht op consultatiebijstand feitelijk niet uitgeoefend kan worden? Welke concrete afspraken liggen er inmiddels over avond- en nachtbeschikbaarheid van de piketadvocatuur en is de wet hierop afgestemd of loopt de wetgeving vooruit op iets dat operationeel nog niet geregeld is?

De leden van de VVD-fractie vragen wat de verwachte toename is van de werklast van de politie. In de consultatiefase van het wetsvoorstel was er nog een andere wettekst en toelichting voorgelegd aan de ketenorganisaties. Naar aanleiding van onder andere de politie heeft de regering besloten het conceptwetsvoorstel zo aan te passen dat de verwachte toename van de werklast voor de politie beperkter zal zijn. Klopt de verwachte dubbeling van de consultatiebijstand en de verhoorbijstand in B-zaken nog steeds? Zo nee, wat zijn dan de verwachte stijgingen? Kunnen die stijgingen nader worden onderbouwd? Wat is de verwachte stijging van de werklast voor de politie na het beperken van de reikwijdte voor ontboden minderjarige en kwetsbare verdachten tot misdrijven (na het schrappen van overtredingen)?

De leden van de VVD-fractie constateren dat het OM heeft gezegd dat verplichte consultatiebijstand en de bijstand voorafgaand aan de strafbeschikking ertoe zullen leiden dat het vaker niet lukt om binnen de negen-uurstermijn een afdoeningsbeslissing te nemen, met als gevolg dat meer verdachten worden heengezonden zonder afdoeningsbeslissing en langere doorlooptijden. Onderschrijft de regering deze conclusie van het OM en is het mogelijk een kwantitatieve inschatting te geven van hoeveel zaken hierdoor worden geraakt? Weegt de regering het belang van kosteloze rechtsbijstand hier structureel zwaarder dan een snelle, zichtbare afdoening van veelvoorkomende criminaliteit? Zo ja, waarom is daar niet explicieter voor gekozen?

De leden van de CDA-fractie vragen wat de stand van zaken is van de werkprocessen van de verschillende ketenpartners. Wat deze leden betreft, zijn duidelijke en realistische werkafspraken essentieel voor de invoering van onderhavig wetsvoorstel. Zij vragen hoe de regering dit op gaat pakken of inmiddels heeft opgepakt.

3. Uitbreiding van consultatiebijstand in B-zaken

3.1 Aanleiding

De leden van de CDA-fractie lezen dat de maatregelen in dit wetsvoorstel onverkort van toepassing zijn op de situaties waarin er sprake is van een aangehouden verdachte van wie de zaak niet volgens de ZSM-werkwijze wordt behandeld. Kan de regering nader ingaan op de vraag welke zaken dit betreft en wat daarvan de uitvoeringsconsequenties zijn?

3.2 Huidige situatie

De leden van de CDA-fractie lezen dat de consultatiebijstand in B-zaken op dit moment «desgevraagd» wordt verleend. Kan de regering toelichten hoe vaak op dit moment een beroep op deze bijstand wordt gedaan? Daarnaast vragen deze leden of er indicaties zijn dat er een significante groep is die wel bijstand verlangt, maar daar nu niet expliciet om vraagt.

3.3 Uitbreiding consultatiebijstand in B-zaken

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de keuze om de regeling voor consultatiebijstand in B-zaken gelijk te trekken met die in A-zaken, zodat een verdachte pas afstand kan doen van het recht op rechtsbijstand nadat hij door een raadsman over de gevolgen daarvan is ingelicht. Uit de in de memorie van toelichting aangehaalde evaluatie van de Erasmus Universiteit Rotterdam blijkt immers dat veel verdachten die aanvankelijk afstand wilden doen, na een standaardgesprek alsnog van rechtsbijstand gebruikmaken. Deze leden lezen in de memorie van toelichting dat de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) in dit verband heeft gewezen op de te verwachten taakverzwaring voor piketraadslieden en heeft gesuggereerd dat de politie, net als nu, de verdachte vraagt of hij bijstand wenst en dat antwoord meldt aan de Raad voor Rechtsbijstand, zodat een piketraadsman meldingen kan prioriteren en onnodig lang oponthoud wordt voorkomen. Deze leden vragen de regering of deze suggestie wordt betrokken bij de werkafspraken die bij de implementatie worden gemaakt, en zo nee, waarom niet.

De leden van de CDA-fractie lezen dat wordt voorgesteld dat alle verdachten die worden aangehouden in een A- of B-zaak, automatisch een raadsman te spreken krijgen. In de huidige praktijk geldt dat automatisme alleen voor A-zaken. Deze leden vragen welke gevolgen deze wijziging heeft voor de beschikbaarheid van raadslieden en de capaciteit bij andere betrokken ketenpartners. Zij vragen om hoeveel extra zaken het gaat waarin automatisch een raadsman aangewezen wordt ten opzichte van de huidige praktijk. Verwacht de regering door deze uitbreiding vertragingen en het verder oplopen van doorlooptijden van strafzaken?

De leden van de CDA-fractie lezen dat het wenselijk is dat bij de implementatie van de uitbreiding van consultatiebijstand zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de bestaande werkprocessen voor consultatiebijstand in A-zaken voor meerderjarige, niet-kwetsbare verdachten, waarmee in de praktijk inmiddels ruime ervaring is opgedaan. Deze leden vragen of de regering uiteen kan zetten wat deze werkwijze inhoudt en op welke manier dit toegepast gaat worden op de zaken die nu niet onder de regeling vallen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat het mogelijk is om, mits de verdachte ermee instemt, consultatiebijstand telefonisch te laten plaatsvinden. Deze leden lezen ook dat de regering opmerkt dat de ernst van de verdenking of de persoon van de verdachte met zich kunnen brengen dat fysieke consultatiebijstand niettemin de voorkeur kan hebben. Zij vragen of de regering kan aangeven in welke gevallen fysieke consultatiebijstand dan de voorkeur heeft. Is dat wettelijk geregeld en door wie wordt dat bepaald? Daarnaast vragen deze leden of het mogelijk is dat een verdachte na telefonische rechtsbijstand toch rechtsbijstand verleend kan krijgen door een raadsman die fysiek naar de verdachte in hechtenis toekomt, als hij of zij van gedachten wisselt.

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat de consultatiebijstand in B-zaken ook van toepassing is op de situaties waarin er sprake is van een Halt-verwijzing en een reprimandegesprek. Kan de regering toelichten waarom dit passend wordt geacht?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de wettelijke regeling mogelijkheden biedt om telefonisch of via videoconferentie consultatiebijstand te verlenen bij instemming van de verdachte. Het is belangrijk dat er verstandig met de aanwezige capaciteit wordt omgegaan, waardoor het belangrijk is hier gebruik van te maken. Deze leden achten het van belang

om waakzaam te blijven dat een snellere afhandeling niet de standaard wordt en resulteert in onpersoonlijke ofwel efficiëntie-gedreven bijstand. Zij vragen de regering hoe gewaarborgd kan worden dat er bewuste afwegingen worden gemaakt tussen digitale- en fysieke ondersteuning.

3.4 Beschikbaarheid raadslieden

De leden van de D66-fractie lezen in de memorie van toelichting dat de piketcentrale van de Raad voor Rechtsbijstand voor de politie bereikbaar is van 07:00 tot 20:00 uur, terwijl de ZSM-locaties in beginsel tot 23.00 uur geopend zijn, en dat een 's avonds aangehouden verdachte daardoor in de regel pas de volgende dag een piketraadsman kan spreken. Deze leden lezen in het consultatieadvies van de politie dat uit politieregistraties blijkt dat een substantieel deel (ongeveer 40%) van de aanhoudingen juist plaatsvindt in het tijdvak tussen 20:00 en 07:00 uur en dat het recht van de aangehouden meerderjarige verdachte van een VH-feit (voorlopige hechtenis) op toegang tot een aangewezen advocaat daardoor gedurende 11 van de 24 uren feitelijk niet kan worden uitgeoefend. Deze leden vragen de regering of zij deze constatering deelt en wat het betekent voor de effectiviteit van het recht op rechtsbijstand, zoals dat voortvloeit uit artikel 6 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en Richtlijn 2013/48, dat een wettelijk recht gedurende bijna de helft van het etmaal niet kan worden gegarandeerd.

De leden van de D66-fractie vragen de regering in het verlengde daarvan nader te reflecteren op de observatie van de politie dat dit ook zou betekenen dat «de aangehouden meerderjarige verdachte van relatief geringe VH-feiten waar onderzoekshandelingen snel zijn voltooid in het tijdvak na 20:00 uur de keus heeft: óf afstand doen van het recht op consultatie- en verhoorbijstand waardoor hij verhoord en heengezonden zou worden; óf geen afstand doen van die rechten, waardoor hij voor de nacht ingesloten zal worden en de volgende ochtend met het oog op het te houden verhoor een aangewezen raadsman contact met hem zal zoeken». Het Platform Bijzondere Opsporingsdiensten wijst op vergelijkbare gevolgen. Deze leden achten het een onwenselijke uitkomst wanneer een wetsvoorstel dat de rechtsbescherming beoogt te versterken er in de praktijk toe kan leiden dat verdachten langer van hun vrijheid worden beroofd. Zij vragen de regering hoe zij dit risico weegt en of, en zo ja, hoe zij zich gaat inspannen om deze situaties te voorkomen, bijvoorbeeld door langere bereikbaarheid van de piketcentrale en naast de verkenning naar harmonisatie van openingstijden van de piketcentrale en de ZSM-locaties.

De leden van de CDA-fractie vragen aan de regering of inmiddels werkafspraken zijn gemaakt met de NOvA over efficiencywinst en de beschikbaarheid van raadslieden. Deze leden vragen ook aan de regering of verwacht wordt dat in de beginfase van de implementatie van het wetsvoorstel een tekort is aan raadslieden, omdat wellicht de systemen nog niet goed op elkaar zijn aangesloten.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de regering benadrukt dat de advocatuur, gelet op de onafhankelijke positie, over de eigen beschikbaarheid gaat. Welke waarborgen gelden hiervoor gelet op de onafhankelijke positie en op het feit dat roosters van piketadvocaten en ZSM-locaties op elkaar afgestemd zijn en bij voorziene grootschalige verstoringen kunnen worden opgeschaald?

4. Kosteloze consultatie- en verhoorbijstand voor ontboden minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van een misdrijf

4.1 Aanleiding

De leden van de D66-fractie lezen dat de uitbreiding in het voorliggende voorstel, anders dan in de consultatieversie, is beperkt tot verdenkingen wegens een misdrijf. De Afdeling heeft bij die beperking opgemerkt dat voor vrijwel alle overtredingen in het Nederlandse stelsel hechtenis kan worden opgelegd en dat bovendien bij het opleggen van een geldboete of taakstraf vervangende hechtenis kan worden bevolen, zodat ook in die gevallen niet van Richtlijn 2016/800 kan worden afgeweken. In het nader rapport wordt gesteld dat aan minderjarigen in geval van een overtreding geen vrijheidsbenemende straf kan worden opgelegd, onder verwijzing naar artikel 77h, eerste lid, onder b, van het Wetboek van Strafrecht. Deze leden stellen vast dat in die reactie niet wordt ingegaan op de door de Afdeling genoemde mogelijkheid van een vervangende jeugddetentie bij een geldboete of taakstraf. De Afdeling merkt op dat de keuze voor voornoemde beperking niet eenduidig af te leiden valt uit de consultatie-reacties waarnaar de memorie van toelichting verwijst. De onderbouwing zegt dat verplichte rechtsbijstand niet in de weg mag staan van een snelle en laagdrempelige buitengerechtelijke afdoening, zoals een Halt-verwijzing of een reprimande, en dat het belang van de verdachte daarmee vaak beter is gediend. Dat onderschrijven deze leden. Het is echter de vraag of dat een wettelijke uitsluiting in die gevallen rechtvaardigt, nu die onderbouwing vooral opgaat voor zaken die ook echt buitengerechtelijk worden afgedaan, en niet voor minderjarige verdachten van een overtreding die wél wordt verhoord en van wie de zaak vervolgens met een strafbeschikking of dagvaarding wordt afgedaan. Deze leden vragen de regering te reflecteren op de vraag of een regeling waarin per geval van het recht op rechtsbijstand kan worden afgeweken – zoals het Hof van Justitie door de uitspraak van 5 september 2024, C-603/22 verlangt – niet beter aansluit bij zowel het EU-recht als bij het doel om lichte zaken licht af te doen.

De leden van de SP-fractie constateren dat het automatisch en kosteloos aanwijzen van een raadsman voor rechtsbijstand voor minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten die worden uitgenodigd voor verhoor wordt beperkt tot gevallen waarin er een verdenking is van een misdrijf. Daardoor wordt dit recht dus niet gecreëerd voor minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten van lichtere vergrijpen zoals overtredingen. Ook de Afdeling heeft hier vragen over gesteld. Wat zijn de redenen waarom de regering er niet voor kiest om ook in die gevallen automatisch kosteloze rechtsbijstand te garanderen?

De leden van de SP-fractie lezen dat de regering erop wijst dat «in geval van een overtreding geen vrijheidsbenemende straf worden opgelegd». Toch kunnen er in dat geval wel andere straffen op worden gelegd. Waarom is dat voor de regering geen reden om kosteloze rechtsbijstand bij verhoren toe te laten? Bovendien geldt dit argument niet voor kwetsbare meerderjarige verdachten. Waarom maakt de regering daar dan toch dezelfde afweging?

4.2 Vaststelling van kwetsbaarheid verdachte

De leden van de VVD-fractie constateren dat zowel de politie als de Raad voor de rechtspraak constateren dat het begrip «kennelijke kwetsbaarheid» in de praktijk lastig te operationaliseren is voor opsporingsambtenaren, zeker bij niet-aangehouden verdachten waarmee geen eerder

contact is geweest. Kan de regering nader toelichten welke concrete instructies of hulpmiddelen de politie krijgt om kwetsbaarheid tijdig vast te stellen en hoe wordt voorkomen dat dit leidt tot uitstel van verhoren en extra capaciteitsbeslag?

De leden van de CDA-fractie vragen welke maatregelen de regering neemt om het herkennen van kwetsbaarheid van verdachten te verbeteren voorafgaand aan het verhoor. Deze leden vragen daarnaast op welke manier is gewaarborgd dat het afnemen van een verhoor van een kwetsbare verdachte door een gespecialiseerde opsporingsambtenaar geschiedt.

De leden van de CDA-fractie vragen wat de (procesrechtelijke) gevolgen zijn als ten onrechte een verdachte niet wordt herkend als kwetsbaar. Heeft de regering signalen dat opsporingsambtenaren nu tegen obstakels aanlopen om kwetsbaarheid tijdig te kunnen herkennen?

De leden van de CDA-fractie vragen of de regering het met hen eens is dat kwetsbaarheid als gevolg van het gebruik van verdovende middelen niet valt onder de kwetsbaarheid zoals bedoeld in onderhavig wetsvoorstel en dus niet automatisch leidt tot kosteloze rechtsbijstand?

4.3 Consultatiebijstand voor minderjarige en kwetsbare meerderjarige verdachten die worden uitgenodigd om op een plaats van verhoor te verschijnen

De leden van de CDA-fractie lezen dat voor de ontboden minderjarige of kwetsbare meerderjarige verdachte voldoende tijd beschikbaar moet zijn tussen ontvangst van de uitnodiging voor het verhoor en het tijdstip waarop het verhoor plaatsvindt. Wat houdt «voldoende tijd» exact in?

Daarnaast vragen deze leden waarom ervoor is gekozen om deze regeling ook van toepassing te laten zijn op overtredingen door de aangehouden minderjarige verdachten, ondanks de geringe ernst van het strafbare feit. Bestaat er juridische ruimte om dit alleen te beperken tot misdrijven die een minderjarige verdachte vermoedelijk heeft gepleegd? Is dit bijvoorbeeld een verplichting die volgt uit rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), of is dit een beleidsmatige keuze?

4.4 Verhoorbijstand in C-zaken

De leden van de CDA-fractie lezen dat wat betreft verhoorbijstand in C-zaken de regeling uit 2017 wordt teruggedraaid. Kan de regering nader toelichten waarom in C-zaken sprake moet kunnen zijn van kosteloze rechtsbijstand?

5. Afdoeningsbijstand bij de strafbeschikking

5.1 Aanleiding

De leden van de VVD-fractie merken op dat in het coalitieakkoord is afgesproken de mogelijkheden voor afdoening door de politie uit te breiden, bijvoorbeeld door uitbreiding van een politietransactie en/of een politiestrafbeschikking, waarbij we zorgen voor adequate rechtsbescherming. Kan de regering toelichten wat er tot nu toe is gedaan ter uitvoering van deze coalitieafspraak, welke bijdrage het wetsvoorstel hieraan levert en wanneer de Kamer nader wordt geïnformeerd over de wijze waarop deze afspraak wordt uitgevoerd?

De leden van de VVD-fractie merken op dat de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft gesteld dat minderjarigen bij de strafbeschikking een hogere drempel voor de hoorplicht hebben dan volwassenen. Dat lijkt volgens deze leden haaks te staan op de beschermingsgedachte van het wetsvoorstel. Waarom is hiervoor gekozen?

De leden van de CDA-fractie lezen dat een strafbeschikking, wanneer deze wordt uitgevaardigd, niet aan de strafrechter wordt voorgelegd. Om die reden acht de regering het wenselijk de rechtsbescherming te verbeteren van verdachten van wie een zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan. Deze leden constateren dat het voor sommige verdachten niet altijd direct duidelijk is dat aanvaarding van een strafbeschikking betekent dat de schuld over het strafbare feit wordt vastgesteld, en dat dit dus ook iets betekent voor het strafblad. Kan de regering aangeven of zij signalen heeft dat verdachten met name vanwege de snelheid van de procedure afzien van verzet tegen een stafbeschikking, terwijl zij niet direct weten wat de gevolgen hiervan zijn? Is de regering van mening dat het voorstel tot het versterken van afdoeningsbijstand ook bijdraagt aan de begrijpelijkheid van het systeem van strafbeschikkingen voor verdachten?

5.2 Introductie van een wettelijk recht op afdoeningsbijstand

De leden van de CDA-fractie lezen dat in alle regio's de afdoeningsbijstand mogelijk is gemaakt, maar dat het nog niet overal plaatsvindt. Kan de regering een recente stand van zaken geven?

De leden van de SP-fractie lezen dat via dit wetsvoorstel «kosteloze afdoeningsbijstand geïntroduceerd voor alle aangehouden verdachten van wie de zaak met een strafbeschikking wordt afgedaan». Daarbij lijkt echter geen automatische aanwijzing van een raadsman te worden ingevoerd, terwijl het nu wel regelmatig voorkomt dat verdachten zonder advocaat naar een OM-afdoeningsprocedure gaan, waardoor zij een zwakkere positie hebben bij die procedure. Waarom heeft het kabinet er niet voor gekozen om automatisch kosteloos een raadsman voor rechtsbijstand aan te wijzen voor verdachten wiens zaak via een strafbeschikking door het OM wordt afgedaan?

5.2.1 Kosteloos voor aangehouden verdachte
De leden van de CDA-fractie vragen waarom een aangehouden verdachte zonder raadsman, die gebruik wil maken van het recht op bijstand bij de afdoening van zijn zaak, wél een raadsman krijgt toegewezen. Deze leden vragen of de regering het ermee eens is dat dit lijkt af te wijken van de regels voor de zogenoemde C-zaken. Waarom geldt voor strafbeschikkingen een andere regeling?

5.2.2 Verdachten die zich in vrijheid bevinden
De leden van de D66-fractie onderschrijven dat juist bij de strafbeschikking extra waarborgen op hun plaats zijn. Deze leden constateren echter dat het wetsvoorstel het recht op kosteloze afdoeningsbijstand koppelt aan de omstandigheid dat de verdachte op dat moment van zijn vrijheid is beroofd en niet aan de ernst of complexiteit van de zaak of aan de zwaarte van de op te leggen sanctie. Het OM heeft er in zijn advies op gewezen dat dit ertoe leidt dat een recht op kosteloze rechtsbijstand ontstaat voor verdachten van betrekkelijk eenvoudige feiten die op heterdaad zijn aangehouden, zoals winkeldiefstal en vernieling, terwijl verdachten van ernstiger of complexer feiten, waarbij aanvullend onderzoek nodig is en die daardoor in vrijheid worden gesteld of enkel worden ontboden, dat recht niet hebben. Deze leden lezen als reactie hierop in de memorie van toelichting dat een dergelijk verschil niet nieuw is en dat het wetsvoorstel op dit punt aansluit bij de bestaande syste-

matiek van gesubsidieerde rechtsbijstand in strafzaken. Zij vinden dat geen inhoudelijke rechtvaardiging, maar een beschrijving van het bestaande stelsel. Daarom vragen zij de regering alsnog te motiveren waarom vrijheidsbeneming, en niet de zwaarte van de voorgenomen afdoening, het onderscheidende criterium behoort te zijn voor de vraag of kosteloze rechtsbijstand wordt aangeboden.

De leden van de CDA-fractie begrijpen dat een standaardconsult kosteloos is en van toepassing kan zijn op alle typen strafbare feiten. Deze leden vragen de regering wat de toegevoegde waarde hiervan is ten opzichte van de juridische diensten die het Juridisch Loket levert.

5.3 Moment waarop de afdoeningsbijstand wordt verleend

5.3.1 Inpassing in ZSM-werkwijze
De leden van de CDA-fractie lezen dat bij de afdoeningsbijstand wordt verwacht dat de raadsman ook kennis wil nemen van de processtukken, waardoor vertraging wordt voorzien. Hoeveel vertraging wordt hierbij verwacht en wat betekent dit voor de doorlooptijden?

5.4 Uitzondering wanneer afdoeningsbijstand niet binnen de duur van de vrijheidsbeneming kan worden gerealiseerd

De leden van de D66-fractie lezen dat het voorgestelde artikel 257ca Sv de mogelijkheid biedt af te zien van het onderhoud tussen verdachte en raadsman indien de daarmee gemoeide tijd ertoe leidt dat de strafbeschikking niet binnen de duur van de vrijheidsbeneming kan worden uitgereikt en dat deze uitzondering terughoudend dient te worden toegepast. Deze leden lezen tevens dat de Raad voor de rechtspraak heeft gevraagd hoe deze uitzondering zich verhoudt tot het elders in de toelichting neergelegde uitgangspunt dat het belang van kosteloze rechtsbijstand prevaleert boven het belang om de strafbeschikking fysiek uit te reiken. Deze leden vragen de regering dat verschil nader te duiden en aan de hand van voorbeelden te verduidelijken in welke situaties toepassing van de uitzondering in de rede ligt.

De leden van de D66-fractie lezen dat een afzonderlijke, gedetailleerde administratie niet verplicht is en dat kan worden volstaan met een verbalisering in algemene bewoordingen dat de verdachte de mogelijkheid is geboden en dat de verdachte die meent onvoldoende in de gelegenheid te zijn gesteld verzet kan instellen. Deze leden merken op dat de rechter die het verzet behandelt dan moet toetsen of terughoudend met de uitzondering is omgegaan, zonder over de daarvoor benodigde gegevens te beschikken en dat het OM in zijn advies dezelfde vraag heeft opgeworpen. Zij vragen de regering of zij bereid is te bevorderen dat in het proces-verbaal ten minste wordt vastgelegd op welk tijdstip de verdachte is meegedeeld dat een strafbeschikking zal worden uitgevaardigd, of hij te kennen heeft gegeven van het recht op afdoeningsbijstand gebruik te willen maken en of dat onderhoud heeft plaatsgevonden, zodat de rechter in verzet daadwerkelijk kan toetsen zonder dat een uitgebreide administratie hoeft te worden gevoerd, conform de ingebrachte punten van het OM.

De leden van de CDA-fractie vragen wat de uitvoeringsconsequenties zijn als de nieuwe regelgeving ertoe zal leiden dat de strafbeschikking aan de verdachte na invrijheidsstelling pas zal kunnen worden toegestuurd, in plaats van dat deze tegen het einde van het ophouden voor het onderzoek fysiek aan de verdachte wordt uitgereikt. Kan de regering daarnaast ingaan op wat wordt bedoeld met dat de zaken hierdoor door het OM worden geprioriteerd?

De leden van de CDA-fractie lezen dat in uitzonderlijke situaties, op grond van artikel 257ca Sv, wordt afgezien van onderhoud tussen de verdachte en diens raadsman voorafgaand aan het uitvaardigen van de strafbeschikking. Kan de regering nader ingaan op de vraag om wat voor uitzonderlijke situaties het in dergelijke gevallen gaat?

6. Kosteloos gesprek met een raadsman voor niet-aangehoudenverdachten

De leden van de D66-fractie lezen dat de verdachte in de strafbeschikking zelf op de mogelijkheid van het standaardconsult wordt gewezen. Juist omdat het hier gaat om mensen die de strafbeschikking niet altijd zullen begrijpen, vragen deze leden hoe wordt geborgd dat deze mededeling begrijpelijk is.

De leden van de D66-fractie lezen dat de Raad voor Rechtsbijstand heeft gewezen op het bewerkelijke declaratieproces voor het standaardconsult, dat veel administratieve handelingen vergt van zowel de Raad voor de Rechtsbijstand als de advocatuur en dat bij de implementatie zal worden bezien of dit minder bewerkelijk kan worden ingericht. Deze leden vragen de regering wanneer daarover duidelijkheid bestaat.

De leden van de CDA-fractie vragen waarom de regering ervoor heeft gekozen om ook een kosteloos gesprek mogelijk te maken met een raadsman voor niet-aangehouden verdachten van overtredingen.

7. Aanpassingen in verband met de omzetting van Richtlijn 2016/800

7.1 Aanwijzing raadsman voor minderjarige verdachte tijdens de berechting

De leden van de VVD-fractie zien dat het arrest C-603/22 zag op de opsporingsfase in een Poolse zaak. Nederland trekt de daarin geformuleerde lijn (geen categorische uitsluiting) door naar de berechtingsfase bij overtredingen van minderjarigen, waar naar Nederlands recht sowieso geen gevangenisstraf kan worden opgelegd. Kan de regering motiveren waarom niet is gekozen voor een individuele beoordeling per geval, wat immers de letterlijke lijn van het arrest lijkt te zijn, in plaats van een algemene «altijd een raadsman»-regel? Is de regering bekend met het implementatierapport van de Europese Commissie (COM(2024) 489), waaruit blijkt dat een meerderheid van de lidstaten de evenredigheidsuitzondering juist ruimer toepast dan het Hof nu eist? Heeft de regering in kaart gebracht hoe andere lidstaten, in het bijzonder landen met een vergelijkbare «overtreding»-categorie, hiermee omgaan? Waarom kiest Nederland hier voor de meest ruimhartige interpretatie, met alle gevolgen voor de doorlooptijden in de strafrechtketen van dien?

8. Verantwoordelijkheid voor ambtshalve aanwijzing van een raadsman na de piketfase

De leden van de VVD-fractie lezen in de beslisnota bij het wetsvoorstel dat in de versie die aan de Afdeling is voorgelegd, in de memorie van toelichting werd beschreven hoe de last tot aanwijzing van een advocaat in de praktijk werkt. Deze teksten zijn geschrapt, omdat het advies aanleiding kan geven om dit proces op een andere manier in te richten. Kan nader worden toegelicht waarom hiertoe is besloten? Waarom kan een passage over de werkwijze van een last tot aanwijzing van een advocaat niet in de memorie van toelichting staan? Deze leden vragen hoe dit straks alsnog in de wet wordt vastgelegd en ook hoe de praktijk tot die

tijd zonder een in de wetsgeschiedenis vastgelegde werkwijze blijft functioneren in deze gevallen.

9. Delegatiegrondslag Wet op de rechtsbijstand

De leden van de VVD-fractie merken op dat de regering voorstelt bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) voortaan tijdelijk te kunnen voorzien in een regeling voor kosteloze rechtsbijstand, zonder dat daarvoor iedere keer een volledige wetgevingsprocedure hoeft te worden doorlopen. Deze leden vragen naar een uitputtend overzicht van alle organisaties die de afgelopen jaren hebben aangegeven deze dringende noodzaak te zien. In welke gevallen acht de regering het noodzakelijk niet alleen de financiële draagkracht van de rechtzoekenden buiten beschouwing te laten?

10. Financiële- en uitvoeringsconsequenties

De leden van de D66-fractie lezen dat de Raad voor Rechtsbijstand in zijn advies heeft aangegeven dat de Raad, gelet op de benodigde systeemaanpassingen, nog geen inschatting kan maken van de impact en de kosten van het wetsvoorstel voor de rechtsbijstand, dat zij de raming missen van het totale aantal zaken van ontboden minderjarige verdachten in C-zaken, en dat uit de kostenberekening in de memorie van toelichting niet blijkt of naast de programmakosten ook de uitvoeringskosten zijn meegenomen. Deze leden vragen de regering op elk van deze drie punten in te gaan en de Kamer de geactualiseerde ramingen te doen toekomen.

De leden van de D66-fractie vragen, gelet op de opmerking van de Raad voor Rechtsbijstand dat het aantrekken van nieuwe capaciteit gelet op de krapte op de arbeidsmarkt mogelijk niet slaagt, hoe de regering de personele uitvoerbaarheid van dit wetsvoorstel beoordeelt in samenhang met de bredere opgave rond de sociale advocatuur en hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de in het coalitieakkoord opgenomen investering in de sociale advocatuur en tot de opvolging van de aanbevelingen van de commissie-Van der Meer II.

De leden van de VVD-fractie lezen dat de Raad voor Rechtsbijstand heeft aangegeven dat zij, mede door de lopende Vervanging applicatielandschap Wet op Rechtsbijstand, nog geen volledig beeld heeft van de structurele uitvoeringskosten en daarom een inschatting mist van het aantal zaken van ontboden minderjarigen in C-zaken. Is er inmiddels een vollediger kostenbeeld en is de gereserveerde structurele dekking (€ 12 miljoen ZSM-budget, plus de aparte bedragen van € 3 miljoen, € 800.000 en € 5,6 miljoen) toereikend gebleken, of is een actuelere raming nodig voordat de wet in werking treedt?

De leden van de CDA-fractie vragen of de regering kan toelichten hoe de financiële dekking van onderhavig wetsvoorstel is ingeregeld in de begroting van het Ministerie van Justitie en Veiligheid over het jaar 2027.

De leden van de CDA-fractie vragen de regering om toe te lichten of er voldoende advocaten beschikbaar zullen zijn voor de groep verdachten die op grond van onderhavige wetsvoorstel in aanmerking komen voor kosteloze rechtsbijstand. Wat betekent onderhavig wetsvoorstel voor de werkdruk bij het OM en de advocatuur?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat er voldoende capaciteit is voor de uitbreiding van de rechtsbijstand. Er wordt echter door het OM, de politie en de Raad voor Rechtsbijstand gesproken over krapte. Bij het uitbreiden van deze bijstand is het cruciaal dat deze wetsverankering

financierbaar maar ook uitvoerbaar is. Daarom vragen deze leden waarop de uitspraak «Er blijken voldoende advocaten beschikbaar te zijn» is gebaseerd, gezien de verwachte toename als gevolg van deze wijzigingen. Kan de regering duidelijkheid geven over hoe de hoeveelheid piketadvocaten zich heeft ontwikkeld en wat de verwachtingen zijn over deze ontwikkeling als gevolg van deze wijzigingen?

II. Artikelsgewijze toelichting

Onderdeel D

De leden van de VVD-fractie constateren dat de verantwoordelijkheidsverdeling wordt teruggedraaid naar de situatie zoals die gold voor 2017, zodat het wederom de taak is van (de voorzitter van) het gerecht om een last tot aanwijzing van een raadsman aan de Raad voor de Rechtsbijstand te geven in gevallen waarin niet blijkt dat de verdachte een raadsman heeft. De vraag óf, en zo ja, hoe de Raad voor de Rechtsbijstand daadwerkelijk bevoegd is buiten de piketfase te dwingen, wordt echter niet beantwoord. Dat vinden deze leden een gemiste kans. Waarom wordt er pas begin 2027 een «voorkeursoptie» verwacht en met het oog daarop artikel 40 Sv waarschijnlijk nogmaals gewijzigd? Erkent de regering dat met het wetsvoorstel de onduidelijkheden die in de praktijk worden geconstateerd niet worden opgelost? Erkent de regering dat de stijgende aantallen verzoeken op grond van artikel 13 Advocatenwet (557 verzoeken in 2024, waarvan slechts een kwart wordt gehonoreerd) nopen tot snel handelen?

De leden van de VVD-fractie betreuren dat het «draaiboek impactvolle zaken» nog altijd niet is gepubliceerd, zodat de inhoud niet kenbaar en toetsbaar is. Kan de regering alsnog het vastgestelde draaiboek (of als dat echt niet kan een samenvatting) met de Kamer delen? Hoe verhoudt het draaiboek zich tot de ambtshalve aanwijzing zoals die in het gewijzigde artikel 40 Sv wordt geregeld? Kan de regering in overleg met de NOvA hier duidelijkheid over verschaffen?

Onderdeel F

De leden van de VVD-fractie merken op dat het OM heeft gesteld dat artikelen 257ca en 257cb niet eenvoudig te doorgronden zijn en dat begrippen als «ZSM-werkwijze» en «afdoeningsbijstand» geen wettelijke termen zijn. Kan de regering hierop reflecteren?

De voorzitter van de commissie,
Eerdmans

Adjunct-griffier van de commissie,
Nouse